

Arbetsmiljö, gruppstorlek och tid för kärnuppdraget

Vad säger våra undersökningar om förutsättningarna för Sveriges lärare i grundskolan?

Erik Ekström
Ombudsman Sveriges Lärare

Arbetsmiljö, gruppstorlekar, tid för uppdraget

- Kärnuppdraget, utbildning och undervisning
- Kort om nuläge arbetsmiljö
- Tiden för kärnuppdraget/ gruppstorlekar, etc
- Lagar och regler
- Stöd och stödmaterial

Definitioner i skollagen

- undervisning: processer som på lektioner eller vid andra lärtillfällen leds av lärare eller förskollärare mot mål som anges i förordningar och andra författningar som ansluter till denna lag och som syftar till utveckling och lärande genom att barn eller elever inhämtar och utvecklar kunskaper och värden, och

- utbildning: verksamhet som bedrivs av en huvudman enligt denna lag inom vilken barn eller elever deltar i undervisning och andra aktiviteter. Lag (2022:1315).

Skollagen kap 1 §3

Kärnuppdraget

”Utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. [...]”

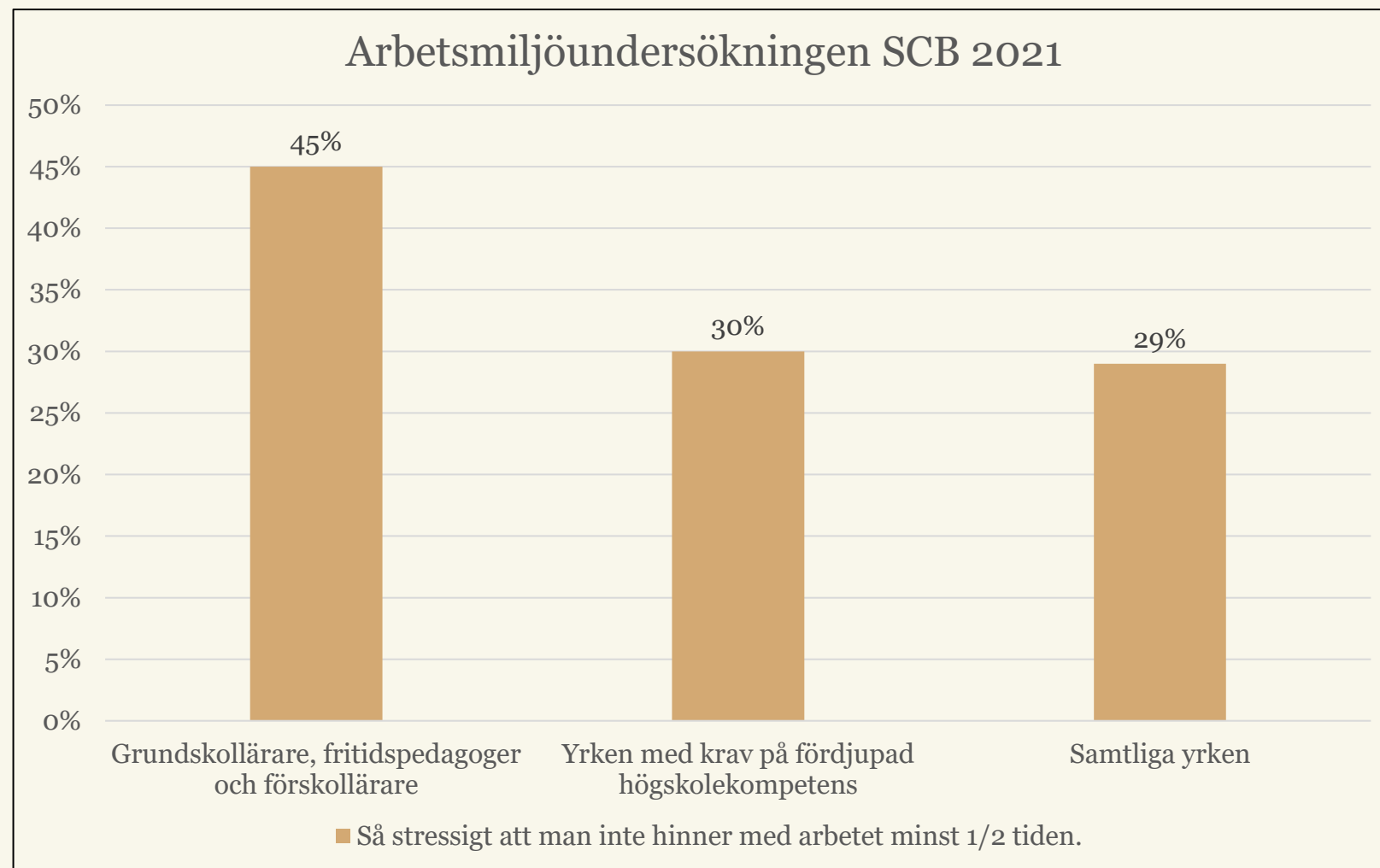
Skollagen kap 1 §4

Kärnuppdraget för lärare, undervisning

- Undervisningen ska bedrivas under ledning av lärare. (se tex Skollagen 1 kap. 3 § och 2 kap. 15 §, skolförordningen 5 kap. 2 §)
- Undervisningen omfattar samt följer ämnets syfte och centralt innehåll. (se tex Skollagen 10 kap. 8 §, Skolförordningen 9 kap. 1 §, Kursplaner Lgr22, 5.)

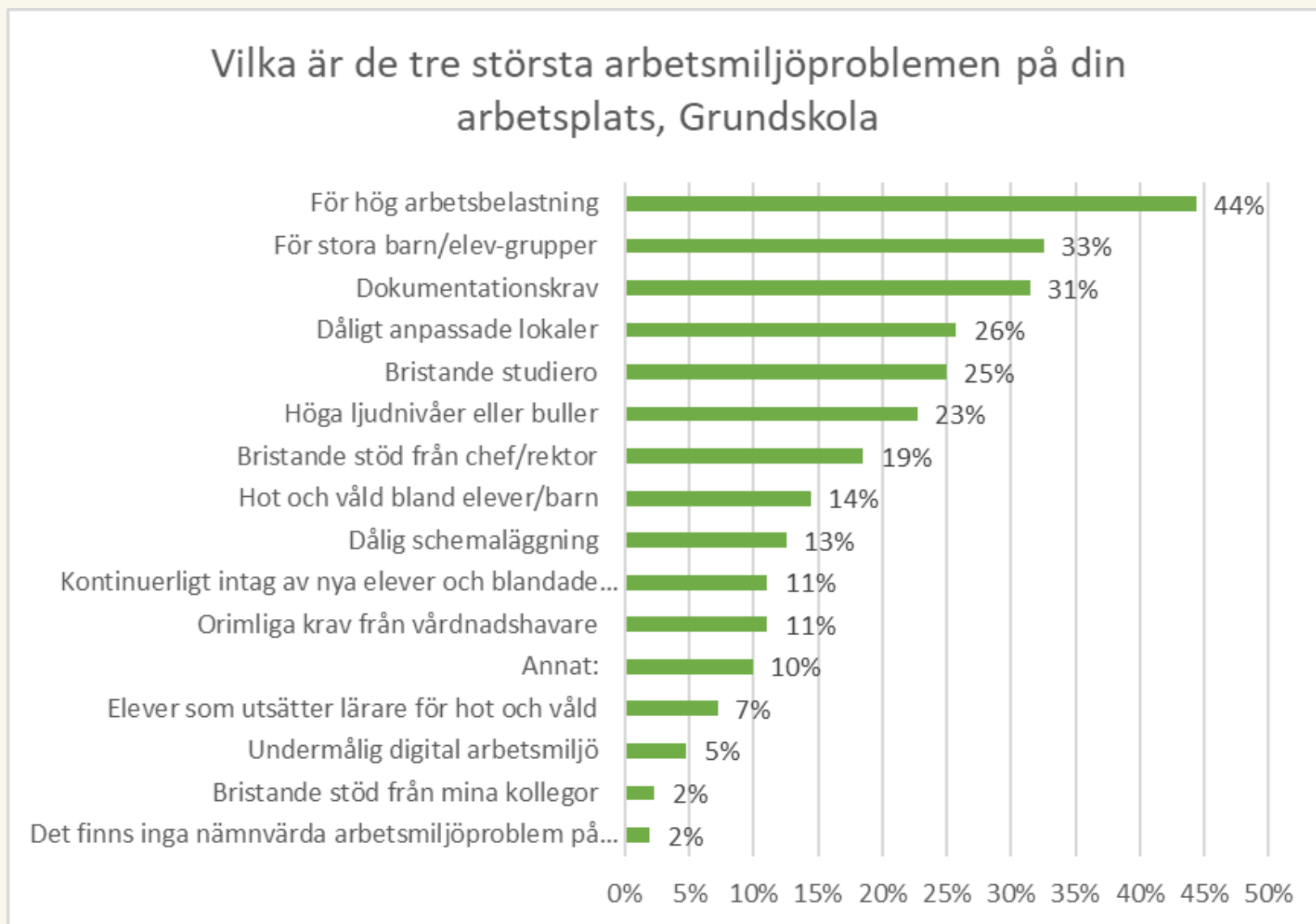
Lärares arbetsmiljö:

Stress är ett problem

Lärares arbetsmiljö:

De största arbetsmiljöproblemen

Källa: Sveriges Lärares longitudinella arbetsmiljöundersökning 2023

Lärares arbetsmiljö:

De största arbetsmiljöproblemen i olika grupper.

Tabell 1. Största arbetsmiljöproblemet

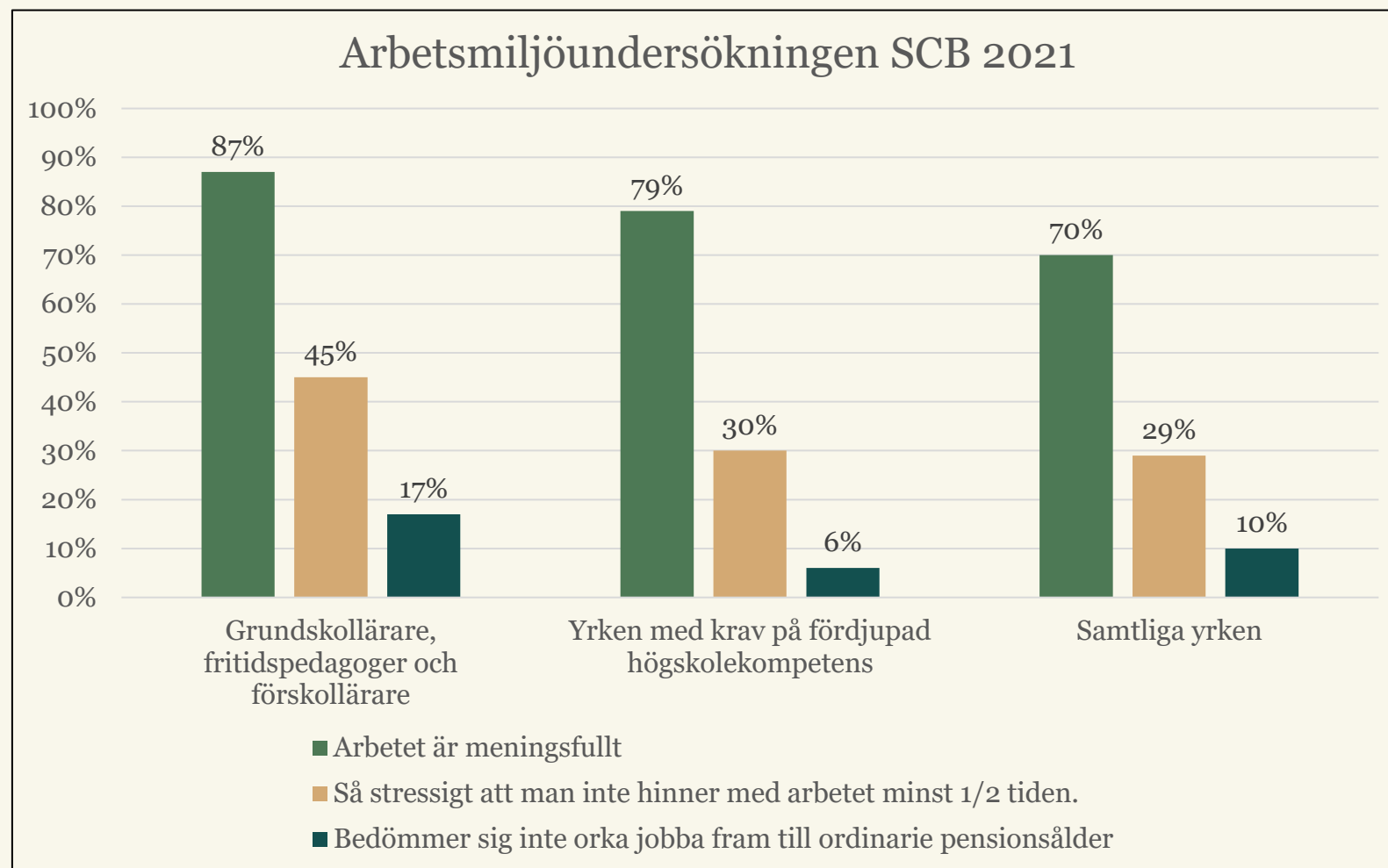
	Förskola	Fritidshem	Förskoleklass	Grundskola	Gymnasieskola	Komvux
1	För stora barn/elevgrupper	För stora barn/elevgrupper	För stora barn/elevgrupper	För hög arbetsbelastning	För hög arbetsbelastning	Kontinuerligt elevintag och blandade studiegrupper
2	För hög arbetsbelastning	Höga ljudnivåer eller buller	För hög arbetsbelastning	För stora barn/elevgrupper	Dokumentationskrav	För hög arbetsbelastning
3	Höga ljudnivåer eller buller	Dåligt anpassade lokaler	Höga ljudnivåer eller buller	Dokumentationskrav	För stora barn/elevgrupper	Bristande stöd från chef/rektorer

Källa: Med orimliga förutsättningar, En beskrivning av arbetsmiljön i skolan och förskolan, Sveriges Lärare 2024

Lärares arbetsmiljö:

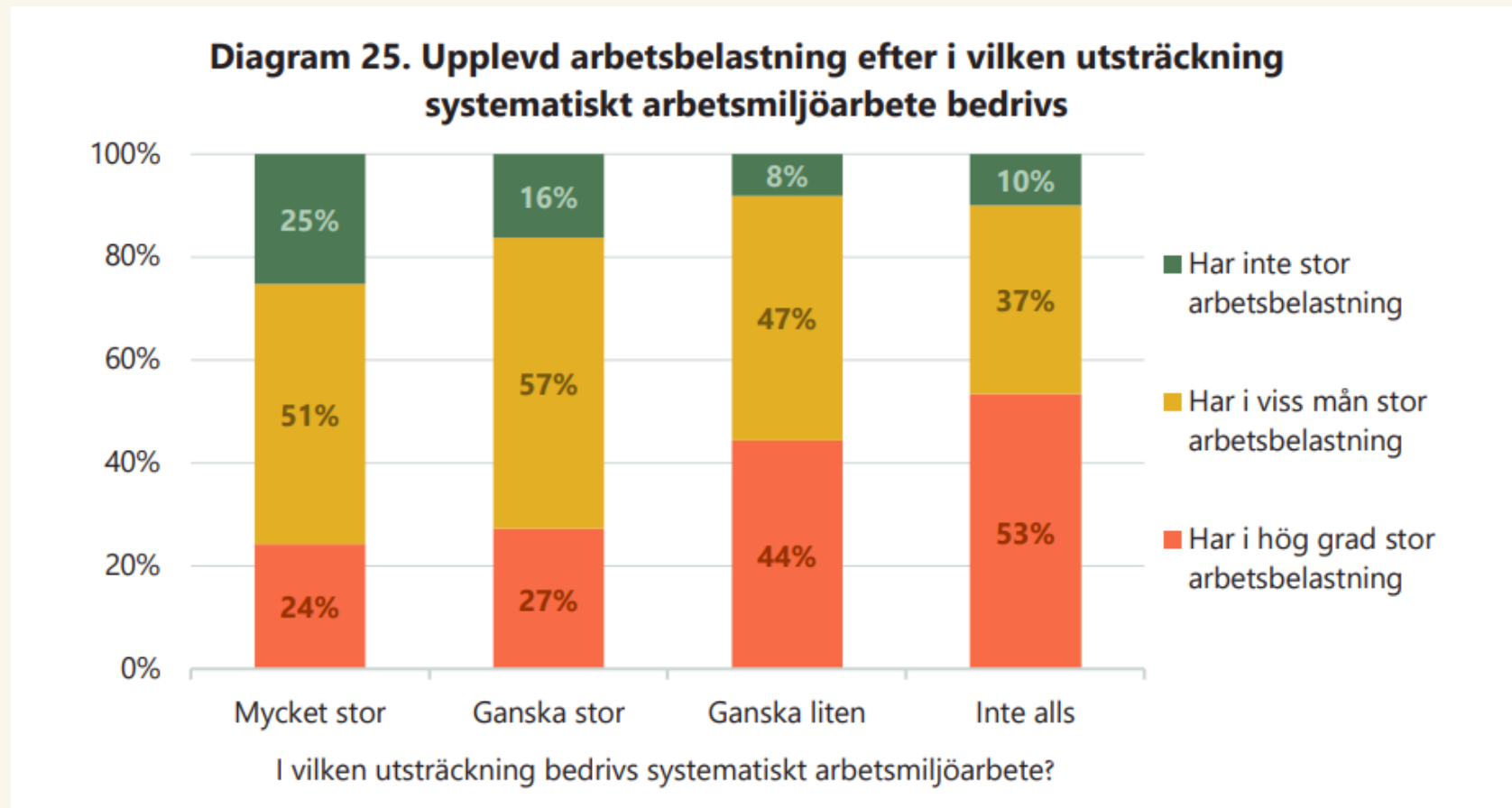
Meningsfullt men med arbetsmiljöutmaningar

Källa: Statistiska centralbyrån (Diagram sammanställt av Sveriges Lärares utredningsavdelning utifrån SCBs statistik)

Lärares arbetsmiljö:

Systematiskt arbetsmiljöarbete påverkar arbetsbelastningen

Källa: Med orimliga förutsättningar, En beskrivning av arbetsmiljön i skolan och förskolan, Sveriges Lärare 2024

Förbundets statistik,

Undervisningstid grundskola

Tabell 1. Undervisningstid i grundskolan per befattning, omräknat till heltidstjänster

Minuter per vecka

Befattning	Antal respon- denter	Undervisning inkl. vikarietid (minuter)					
		P ₁₀	Q1	Medel	Median	Q3	P ₉₀
Lärare åk F–3	270	900	1 035	1 136	1 110	1 237	1 440
Lärare åk 4–6	394	900	1 020	1 104	1 110	1 200	1 300
Lärare åk 7–9	414	800	960	1 016	1 050	1 120	1 190
Lärare prakt/est	167	840	990	1 063	1 100	1 160	1 230
Grundskolan totalt	1 267	850	1 000	1 075	1 090	1 170	1 280

Anm: i totalsiffran ingår även andra befattningar i grundskolan som är för få för att särredovisas

Källa: Tiden som inte räcker till- En redovisning av hur lärares arbetstid kläms från flera håll, Sveriges Lärare 2024

Förbundets statistik, Gruppstorlekar

Tabell 1. Det genomsnittliga antalet elever i elevgruppen på den första lektionen/undervisningstillfället under torsdagen i vecka 5 år 2023 uppdelat per skolform. Baserat på 1 647 svar.

Skolform	Antal	P ₁₀	Medelvärde	P ₉₀	Typvärde
Förskoleklass	80	14	21	27	25
Grundskola åk 1–3	278	14	21	27	23
Grundskola åk 4–6	381	15	22	28	24
Grundskola åk 7–9	389	15	23	29	24
Gymnasieskola	452	12	24	32	32
Kommunal vuxenutbildning	67	11	19	28	12
Totalt	1 647	13	22	29	25

Källa: Statistiskt faktablad 2023:2, Grupp- och klasstorlekar, extra anpassningar och särskilt stöd från förskoleklass till komvux, Sveriges Lärare 2023

Förbundets statistik, gruppstorlekar och särskilt stöd

Skolform	Antal elever		Antal elever som har extra anpassningar		Antal elever som har särskilt stöd		Antal elever som behöver särskilt stöd		Rimlig storlek skulle vara (i antal elever)		Diskrepans gällande antal elever och rimligt antal elever	
	För stor	Lagom	För stor	Lagom	För stor	Lagom	För stor	Lagom	För stor	Lagom	För stor	Lagom
Förskoleklass	24	18	4	3	2	1	3	2	18	17	+6	-1
Grundskola årskurs 1-3	24	19	6	5	2	2	3	2	19	19	+5	±0
Grundskola årskurs 4-6	25	20	7	5	3	2	4	2	19	20	+6	±0
Grundskola årskurs 7-9	26	21	7	5	3	2	3	2	20	21	+6	±0
Gymnasieskola	28	19	6	5	2	2	3	2	22	21	+6	-2
Kommunal vuxenutbildning	22	18	5	3	2	2	3	2	15	19	+7	-1
Totalt antal elever	26	19	6	5	3	2	3	2	20	20	+6	-1

Källa: Statistiskt faktablad 2023:2, Grupp- och klasstorlekar, extra anpassningar och särskilt stöd från förskoleklass till komvux, Sveriges Lärare 2023

Förbundets statistik,

Gruppstorlekar, fritidshem

Tabell 1. Det genomsnittliga antalet elever i den elevgrupp de huvudsakligen undervisar och det totala elevantalet på hela fritidshemmet.

Baserat på svar från 421 respektive 418 lärare i fritidshem.

	Antal	P ₁₀	Medel- värde	P ₉₀	Typ- värde	Min	Max
Elevgruppen som den svarande huvudsakligen undervisar på fritidshemmet	421	25	50	80	50	10	144
Det totala elevantalet på fritidshemmet	418	36	88	170	70	19	450

Källa: Statistiskt faktablad 2023:1, Gruppstorlekar, extra anpassningar och särskilt stöd i fritidshem, Sveriges Lärare 2023

Förbundets statistik,

Gruppstorlekar, fritidshem

Tabell 3. Jämförelse mellan lärare som bedömt att elevgruppen var för stor eller lagom, uppdelat per skolform.
Baseras på svar från 381 till 395 lärare.

	Antal elever	Antal elever som har extra anpassningar	Antal elever som har särskilt stöd	Antal elever som behöver särskilt stöd	Rimlig storlek skulle vara (i antal elever)	Diskrepans gällande antal elever och rimligt antal elever
För stor	55	5	2	5	32	+24
Lagom	39	4	2	3	33	+6

Källa: Statistiskt faktablad 2023:1, Gruppstorlekar, extra anpassningar och särskilt stöd i fritidshem, Sveriges Lärare 2023

Lagar och regler

Arbetsmiljöverket AML, AMF, Föreskrifter.

Tex. Föreskriften om organisatorisk och social arbetsmiljö
AFS 2015:4

”Arbetsbelastning

9 § Arbetsgivaren ska se till att de arbetsuppgifter och befogenheter som tilldelas arbetstagarna inte ger upphov till ohälsosam arbetsbelastning. Det innebär att resurserna ska anpassas till kraven i arbetet”

Lagar och regler

Arbetsmiljöverket AML, AMF, Föreskrifter.

Tex. Föreskriften om organisatorisk och social arbetsmiljö AFS 2015:4

”10 § Arbetsgivaren ska se till att arbetstagarna känner till

1. vilka arbetsuppgifter de ska utföra,
2. vilket resultat som ska uppnås med arbetet,
3. om det finns särskilda sätt som arbetet ska utföras på och i så fall hur,
4. vilka arbetsuppgifter som ska prioriteras när tillgänglig tid inte räcker till för alla arbetsuppgifter som ska utföras, och
5. vem de kan vända sig till för att få hjälp och stöd för att utföra arbetet. Arbetsgivaren ska därutöver säkerställa att arbetstagarna känner till vilka befogenheter de har enligt punkterna 1–5.”

Lagar och regler

Skolregelverket.

Tex krav på kvalitet och systematiskt kvalitetsarbete,

”Enhetsnivå

4 § Sådan planering, uppföljning, analys och utveckling av utbildningen som anges i 3 § ska genomföras även på förskole- och skolenhetsnivå.

Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, förskollärare, övrig personal och elever. Barn i förskolan, deras vårdnadshavare och elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet.

Rektorn ansvarar för att kvalitetsarbete vid enheten genomförs enligt första och andra styckena. ”

Skollagen 4 kap 4§

Lagar och regler

Kollektivavtal, MBL, etc.

<https://www.sverigeslarare.se/rad-och-stod/kollektivavtal>

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-1976580-om-medbestammande-i-arbetslivet_sfs-1976-580/

Kolla om du har rimliga förutsättningar

1. Planera tid och arbetsuppgifter
2. Se över din arbetsdag
3. Ha koll på arbetstidsschemat
4. Ha koll på hur du mår
5. Påverka tillsammans
6. Om planeringen spricker, säg ifrån

Läs mer: <https://www.sverigeslarare.se/rad-och-stod/arbetstid/schemakollen/6-steg-for-att-hinna-vara-larare/>

Arbeta systematiskt tillsammans i kollegiet

Viktiga tillfällen under året

Januari - mars: håll koll och diskutera +

April-maj: bevaka tjänsteplaneringen +

Juni: bevaka schemaläggning +

Augusti: justera och förhandla om +

Oktober: medarbetarsamtal och uppdragsdialog +

December: tjänsteplanering light +

Läs mer: <https://www.sverigeslarare.se/rad-och-stod/arbetstid/schemakollen/ta-kontroll-over-arbetstiden/>

Verktyg/stöd på hemsidan

Hemsidan: <https://www.sverigeslarare.se/rad-och-stod/arbetstid/>

Din lokala förening: <https://www.sverigeslarare.se/om-oss/foreningar/>

Schemakollen: <https://www.sverigeslarare.se/rad-och-stod/arbetstid/schemakollen/>

Poddar: <https://www.sverigeslarare.se/medlemskap/medlemsformaner/lararpodden/8.-vad-ska-rymmas-i-din-reglerade-arbetstid>

Undersökningar/rapporter: <https://www.sverigeslarare.se/om-oss/opinion-debatt/undersokningar/>

Statistiska faktablad: <https://www.sverigeslarare.se/om-oss/opinion-debatt/undersokningar/statistiska-faktablad/>

Kurser: <https://www.sverigeslarare.se/kurser-och-aktiviteter/kurskatalogen>

Kontakt: <https://www.sverigeslarare.se/kontakt/>

Tack!

Extra bild

Schemakollen: <https://www.sverigeslarare.se/rad-och-stod/arbetstid/schemakollen/>

Verktyg/stöd på hemsidan

